

Kulturhistorisk inventering i Emån, Virån och Loftaån - inom ramen för projektering av restaureringsåtgärder

Arkeologisk fältinventering 2010

Kenneth Alexandersson

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2010:24

Kulturhistorisk inventering i Emån, Virån och Loftaån - inom ramen för projektering av restaureringsåtgärder

Arkeologisk fältinventering 2010

Författare Kenneth Alexandersson
Copyright Kalmar läns museum
Redaktion Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag Kalmar läns museum
ISSN 1400-352X
Omslagsbild Gröne ström, Ågärdsområde 2, Virån

Abstract

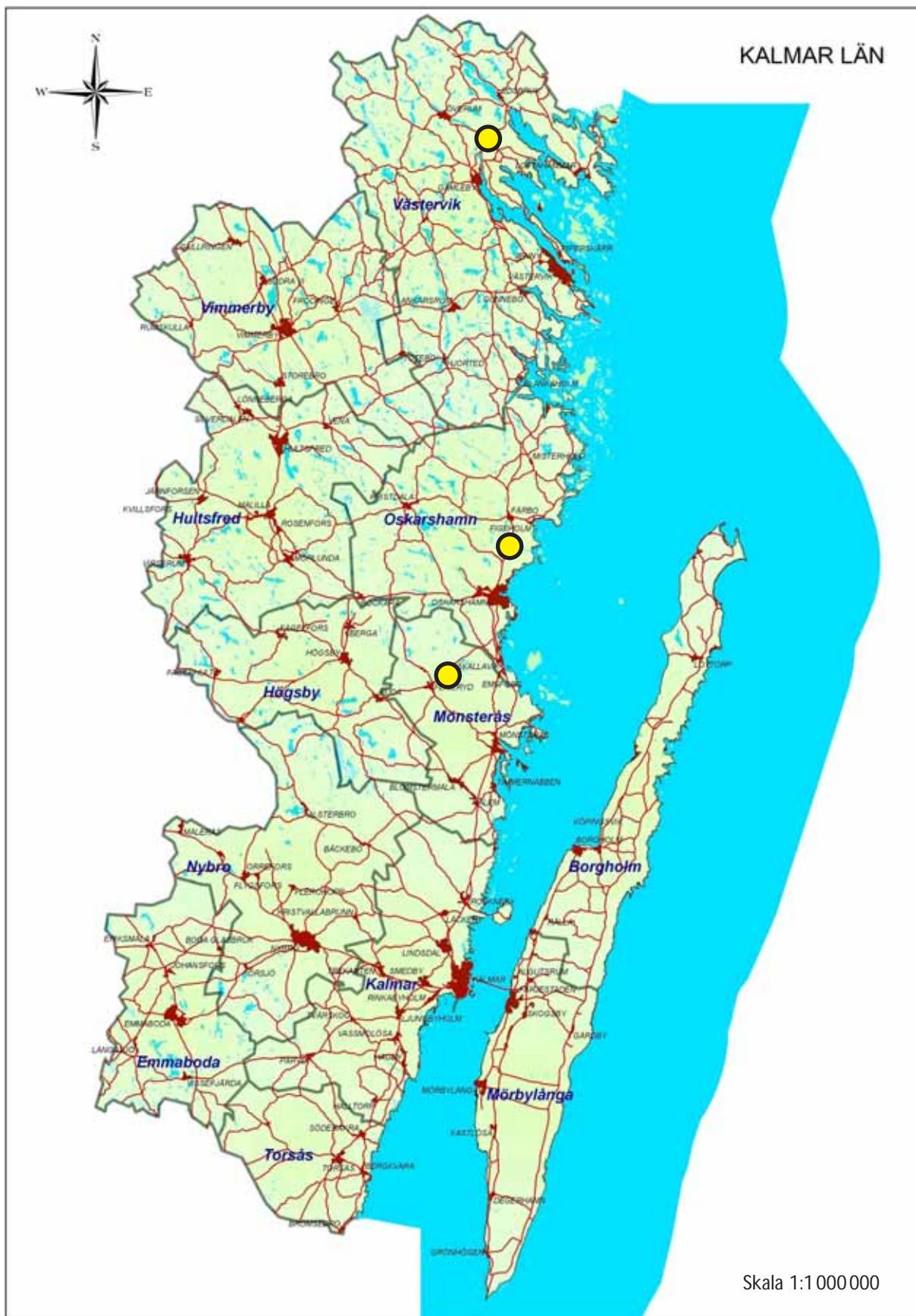
Keywords: Inventory of cultural heritage values, Emån, migratory fish species, Virån, Loftaån

During September and October 2010 Kalmar County Museum has conducted an inventory of cultural heritage values along parts of the three rivers Loftaån, Virån and Emån. The inventory was caused by improvements in the environment of migratory fish species and other aquatic fauna. The inventory comprised some 90 localities where Emåförundet

projected measures. A cultural evaluation where performed at the various localities, with a proposal of how the cultural heritage values would be preserved and interference minimized. The historical remnants mainly consisted of stone cleared river sections, older house foundations, remnants of old mills and older banks.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Genomförande, tolkning och åtgärdsförslag	11
Lofstån.....	12
Virån	16
Emån	22
Råd och åtgärdsförslag	29
Råmaterialtäkt och tillgänglighet.....	29
Fotodokumentation	29
Utmärkning och antikvarisk medverkan i fält.....	29
Särskild arkeologisk utredning	29
Referenser	30
Tekniska och administrativa uppgifter	32

Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

Under sensommaren och hösten 2010 genomförde Kalmar läns museum en inventering längs delar av Viråns, Emåns och Loftaåns flöden på uppdrag av Emåförbundet. Uppdraget ingår som en del i projektet ”Projektering för biotopvårdande åtgärder längs biotopkarterade sträckor i Emåns, Viråns och Loftaåns huvudfåra”, som upphandlades av länsstyrelsen i Kalmar 2010 (Dnr. 511-

07503-09). Inventeringen föranleddes av projektering av restaureringsåtgärder i nämnda vattendrag, i syfte att förbättra livsmiljöer och vandringsvägar för fisk och annan akvatisk fauna. Vid inventeringen besiktades de områden, ett 90-tal, där biotopvårdande åtgärder föreslagits. För de olika lokalerna gjordes en bedömning av åtgärdernas inverkan på de kulturhistoriska värdena.

Inledning

Länsstyrelsen i Kalmar län planerar att genomföra fiske- och biotopvårdsåtgärder längs delar av Emåns, Viråns och Loftaåns sträckningar. Åtgärdsprogrammet syftar främst till att ta bort vandringshinder och på så sätt gynna vandrade fiskar, av ett flertal arter.

Emåförbundet genomförde under sommaren 2010 en inventering längs de tre åarna och föreslog fiskvårdande åtgärder på sammanlagt ett 90-tal lokaler. Med detta som underslag ge-

nomförde Kalmar läns museum en inventering som fokuserade på de åtgärdslokaler som valts ut av Emåförbundet. Vid den kulturhistoriska inventeringen användes ett kartunderlag som sammanställts av Emåförbundet. Samtliga åtgärdslokaler besiktades i fält. Vid inventeringen gjordes en bedömning av de eventuella kulturhistoriska lämningarna och den inverkan de föreslagna åtgärderna skulle ha på de kulturhistoriska värdena.

Topografi och fornlämningsmiljö

Längs de tre vattendragen finns ett flertal kulturhistoriska miljöer och de föreslagna biotopvårdande åtgärderna berör områden med både förhistoriska och historiska lämningar.

En av de mer frekvent förekommande lämningstyperna är spår efter olika former av årensning. De arbetsinsatser som ligger bakom årensningarna uppvisar olika proportioner. Ibland har endast enstaka block, lyfta åt sidan. På andra ställen har åarna mer eller mindre kanaliserats och flankeras av kraftiga vallar med uppgrävt material. Ställvis har man sprängt bort hindrande större klippblock och bergsklackar. Årensningföretagen har haft en stor historisk betydelse och lämningarna visar på en stor arbetsmöda och i många fall en betydande ekonomisk insats. Generellt sett är lämningar som visar på årensning inte registrerade i Riksantikvarieämbetet fornlämningsregister. Orsaken till att man genomförde årensning-

arna är flera. En var för att torrlägga odlingsmark uppströms genom att ta bort hinder som dämde upp vattenflödet under framförallt vår och regniga perioder. I bla Emån har även flottningsverksamhet gjort att hinder i vattenvägen tagits bort.

På ett flertal ställen finns också lämningar där vattenkraften utnyttjats till kvarnar och annan industriell verksamhet. Längs det tre åarna finns lämningar efter både större och mindre dammanläggningar. På ett par ställen finns även rester efter hålldammar vars syfte varit att säkerställa ett jämnare vattenflöde. Längs ådragen finns också lämningar efter äldre bebyggelse och enstaka gravar.

En översiktlig studie av det historiska kartmaterialet visar på ett utnyttjande av åarna som inte varit möjliga att fastställa i fält. Det rör sig t ex om fasta fiskeanläggningar.

Fig 1. Utsnitt ur storskifteskarta från 1770, Sägaretorpet, Åtgärdsområde 4, Loftaån Skalan visar Svenska Alnar.

Genomförande, tolkning och åtgärdsförslag

Fältinventeringen genomfördes under sju dagar i september och oktober 2010. Vid inventeringen besiktade de områden som berördes av de föreslagna åtgärderna. Inventeringen genomfördes till fots längs åsträckningarna. I samband med inventeringen har också det äldre historiska kartmaterialet och arkivhandlingar i Kalmar läns museums topografiska arkiv granskats.

I rapporten återfinns i tabellform en summering av de kulturhistoriska åtgärdsförslagen för respektive lokal. I tabellen redovisas dels de

lämningar som finns i anslutning till de lokaler där biotopvårdande insatser föreslagits samt dels ett åtgärdsförslag på hur man kan reducera ingreppen eller överbrygga problemet. Kalmar läns museum anser att ett flertal av de lämningar som besiktigas bör utgöra fast fornlämningar och att man bör göra en bedömning av lämningarnas eventuella status som fornlämningar i samband med de biotopvårdande åtgärderna. I samband med inventeringen konstaterades att ett par områden utmärkte sig genom ett större antal lämningar, bl a Jungnerholmarna.

Loftaån

Åtgärdsområde 1

Åtgärdsområdet berör Loftaåns sträckning mellan Vinö och Ottinge gård. Loftaån rinner här genom ett öppet odlingslandskap och det finns inga registrerade förhistoriska lämningar i åns omedelbara närhet. I den nedre delen av sträckan, vid Herrängen, är ån bitvis kraftigt

sänkt och invallad. De beskrivna åtgärderna kommer inte att beröra några kända kulturhistoriska lämningar. Om det anläggs dammar i området bör deras placering bedömas utifrån de enskilda dammarnas placering.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistorisk åtgärdsförslag
1A Vinö-Åkerholm	Våtmark flodplansrestaurering	Öppet odlingslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Om våtmarker anläggs måste deras inverkan på kulturmiljön bedömas utifrån dammarnas placering.
1B Bron Åkerholm	Biotopvård	Öppet jordbrukslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
1C Åkerholm-Gränsten	flodplansrestaurering	Öppet odlingslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Anläggandet av busk- och trädridåer bör göras med tanke på att bibehålla fria siktlinjer i landskapet.
1D Gränsten-Ottinge	Flodplansrestaurering	Öppet odlingslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Anläggandet av busk- och trädridåer bör göras med tanke på att bibehålla fria siktlinjer i landskapet.
1E Bron Ottinge	Biotopvård	Öppet jordbrukslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet. Strax uppströms bron fanns lämningar efter en sentida konstruktion, cement och järn.	Ingen åtgärd

Tabell 1. Loftaån, åtgärdsområde 1.

Åtgärdsområde 2

Åtgärdsområdet berör, sträckan nedre bron till övre bron i Forserum. I Åtgärdsområdet ingår också Kumlabäcken där det föreslagits att man genomför en biotopvårdande projektering. Eftersom det inte finns några konkreta åtgärder för ån i nuläget har Kalmar läns museum i detta skede inga kulturhistoriska åtgärdsförslag.

Vid den övre bron i Forserum (2C) har det föreslagits fiskvårdande åtgärder i form av tillförsel av sten/block och leksten. I området finns både kulturhistoriska och arkeologiska lämningar. Åns kanter är bitvis stensatta. Det

finns äldre kallmurade stenfundament i området efter äldre broläggningen. På den norra sidan om Loftaån återfinns gravfältet (RAÄ 215:1). De synliga gravarna i området utgörs av 6 högar och 9 runda stensättningar. I en av högarna har det anlagts en jordkällare, vilken indikerar att det kan finnas lämningar från historisk tid i området. I anslutning till ån ligger även ett äldre sandtag. Eftersom de föreslagna åtgärderna innebär vissa markingrepp anser Kalmar läns museum att åtgärden föregås av en särskild arkeologisk utredning.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
2 Hela sträckan		Öppet jordbrukslandskap.	Anläggandet av busk- och träridåer bör göras med tanke på att bibehålla fria siktlinjer i landskapet.
2A Kumlabäcken	Projektering biotopvård	Ingen åsikt.	Ingen åtgärd
2B Nedre bron Forserum	Biotopvård	Öppet jordbrukslandskap. Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
2C Övre bron Forserum	Biotopvård	I den övre delen av området är kanterna bitvis pryddligt stensatta. På ömse sidor om ån, på två ställen finns kallmurade stenfundament. På en av platserna vilar en mindre bro på fundamenten. Möjligen utgör den andra platsen läget för en äldre broövergång. I anslutning till den norra sidan om ån finns ett registrerat gravfält (RAÄ 215:1).	Närheten till gravfältet gör att en särskild arkeologisk utredning bedöms som nödvändig. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterialet hämtas från annan plats.

Tabell 2. Loftaån, åtgärdsområde 2.

Åtgärdsområde 3

Åtgärdsområdet berör åsträckningen mellan Björnsholm till Sägaretorpet. I anslutning till

bron över Loftaån i Björnsholm är en del av kanterna stensatta, en del i sen tid.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
3A Björnsholm	Biotopvård	I anslutning till bron är delar av kanterna stensatta, en del i mycket sen tid.	Försiktighet bör visas gentemot de stensatta kanterna.
3B Björnsholm-Sägaretorp	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd

Tabell 3. Loftaån, åtgärdsområde 3

Åtgärdsområde 4

Sågaretorpet utgör en komplex kulturhistorisk miljö med ett flertal kulturhistoriska lämningar. Namnet Sågaretorpet är känt sedan 1700-talets början. På storskifteskartan från 1776 omnämns förekomsten av en mjölkvarn och en sågkvarn på platsen. I området fanns även ett par mycket moderna dämmande stenkonstruktioner, en där plastskynken ingick i konstruktionen.

Vid lokal 4D har det förslagits 2 olika alternativa lösningar. Alternativ 1 innebär att det anläggs en ny fiskväg förbi fallet. Lämningarna i området kan i dagsläget dateras till 1700-talet. Det är dock troligt att aktiviteterna i området sträcker sig längre bak i tiden. För att klargöra

lämningarnas karaktär och ålder anser Kalmar läns museum att schaktningsarbeten i området bör föregås av en särskild arkeologisk utredning.

Alternativ 2 innebär att man skapar förbättrade passagemöjligheter genom att tillföra nytt stenmaterial nedanför fallet samt att skapa en större hoppgropp. Enligt uppgift har det tidigare genomförts fiskvårdande åtgärder för att minska fallhöjden och skapa en vattenränna i fallet. Eftersom alt 2 endast kommer att beröra områden där lämningarna tidigare berörts av fiskvårdande insatser anser Kalmar läns museum att detta alternativ är att föredra.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
4A Sågaretorp VH 1	fiskväg	Den upplagda strömnacken utgörs av en sentida konstruktion och utgör inget hinder för den föreslagna åtgärden.	Ingen åtgärd
4B Sågaretorp	Forssträcka	I området ligger det röjda stenmaterialet uppkastat längs sidorna, ställvis noggrant men inte kallmurat. Vid en återställning bör stor hänsyn visas till dessa kanterna.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterialet bör hämtas från annan plats.
4C Sågaretorp VH2	fiskväg	Det uppbyggda fallet är sentida. Fördämningskonstruktionen är tätad med plastdukar/presenningar och utgör inget hinder för den föreslagna åtgärden.	Ingen åtgärd
4D Sågaretorp VH3	fiskväg	Lämningen utgörs av en äldre kvarn med tillhörande dammanläggning. Nedanför stendammen har det skett en omplockning av stenmaterialet i modern tid.	Kalmar läns museum förordar alt 2 vilket innebär att man tillför nytt stenmaterial nedanför fallet. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Vid anläggandet av ny fiskväg (alt 1) bedöms det krävas en särskild arkeologisk utredning.
4E	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet. I den nedre delen finns en möjlig stenskoning.	Ingen åtgärd

Tabell 4. Loftaån, åtgärdsområde 4.

Åtgärdsområde 5

I området finns ett flertal kulturhistoriska miljöer. Vid 5A finns lämningar efter ett äldre kvarnläge. Nedanför dammvallen finns en modernt konstruerade fiskväg samt en ålkista. Anläggs det en fiskväg i området bör den föregås av en särskild arkeologisk utredning för att bedöma anläggningarnas ålder och karaktär. Vid lokal 5B finns ett flertal husgrunder och stensatta kanter i anslutning till ån. Enligt

uppgift har det legat ett mejeri på platsen. På 1940-talets ekonomiska karta finns det byggnader markerade i området. Uppströms vid 5C genomfördes det i början av 1900-talet en kraftig sänkning. Ån rinner idag nere i en sprängd ränna i berget. Vid 5E ligger en äldre torpruin. Kalmar läns museum anser att de föreslagna åtgärderna kan genomföras utan att lämningarna tar ytterligare skada.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistorisk tätgårdsförslag
5A Rabo VH4	fiskväg	Lämningen utgörs av ett äldre kvarnläge med tillhörande dammvall. Nedanför vallen finns en modernt konstruerade fiskväg samt en ålkista.	Kalmar läns museum förordar att området lämnas orört. Om ny fiskväg anläggs bedöms det krävas en särskild arkeologisk utredning.
5B Uppströms Rabo VH 5	fiskväg	I området finns rester efter ett flertal husgrunder och ångs åns kanter upplagda stensköningar.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterialet hämtas från annan plats.
5C	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet. Åns flöde kraftigt sänkt genom sprängning utförd i början på 1900-talet.	Ingen åtgärd
5D Färö	Skydds-zoner	Inga kulturhistoriska lämningar i anslutning till åtgärdsområdet. Området utgörs av ett öppet odlingslandskap.	Anläggandet av busk- och träridåer bör göras med tanke på att bibehålla fria siktlinjer i landskapet.
5E Reverum	Biotopvård	I överdelen av det strömmande partiet återfinns grunden efter torpet Åstugan (nr 218 i Lofta hembygdsförening torpregister).	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterialet hämtas från annan plats för att inte skada torplämningen ytterligare.

Tabell 5. Loftaån, åtgärdsområde 5.

Fig 2. Syrgasfabriken i Virbo, åtgärdsområde 1 i Virån.

Virån

Åtgärdsområde 1

Virbo säteri är känt sedan Gustav Vasas tid och det finns ett flertal kulturhistoriska lämningar i området. I Virån strax nedanför säteriet finns en välbevarad industrimiljö (RAÅ 387:1). I lämningarna ingår både fördämningsvall och stående byggnader, stenfundament och rikligt med kallmurade och stensatta kanter. Byggnaden utgör resterna efter Sveriges första syrgasfabrik (Lamke 2008:29). I samband med åtgärderna föreslås två alternativ. Som alternativ 1 föreslås en sänkning av dammfästet, vilket även innebär en sänkning att vattennivån ovanför forsén. Alternativ 2 innebär att man höjer forsplanen upp mot dammen, vilket medför att vattennivån bibehålls i nuvarande skick. Kalmar läns museum förordar alternativ två då det innebär att dammen fortfarande har en dämmande funktion, dock mycket begränsad.

Strax uppströms dammen i Virbo (1B) finns lämningar efter en äldre trädgårdsanläggning som delvis sträcker sig ut i den nu avsänkta kvarndammen. Trädgårdsanläggningen ses idag som en mindre vägbank och stensladdade kanter. Uppströms finns välbevarade rester efter en hålldam (1C). På den norra åstranden finns en trolig syllstensrad som visar på en tidigare huskonstruktion. De föreslagna åtgärderna bör genomföras med försiktighet.

Vid lokal 1D finns lämningar efter mindre kvarnmiljöer. Lämningarna kommer inte att beröras direkt av åtgärdsförslaget, men skulle kunna skadas i samband med återkomsten till lokalen. Om försiktighet visas bör åtgärderna kunna genomföras utan att det uppstår skador på de kulturhistoriska värdena.

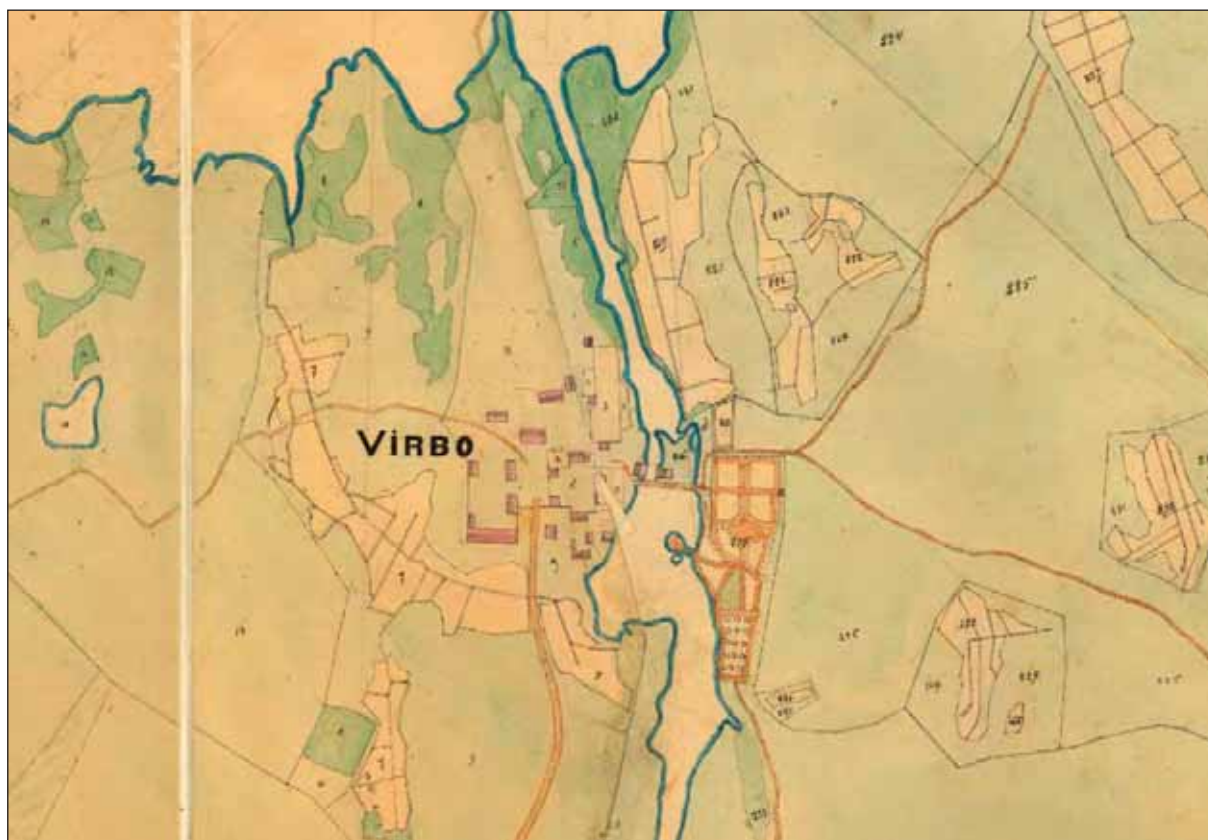

Fig 3. Karta över Virbo från 1864 som visar den äldre trädgårdsanläggningen och kvarndammens dåvarande utbredning. Där man idag ser resterna efter Svenska syrgasfabriken ligger en äldre kvarn. Åtgärdsområde 1 i Virån.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1AVH1 Virbo	Vandringshinder	Lokalen utgörs av en välbevarad industrimiljö och är klassat som fast fornlämning RAA 387:1.	Kalmar läns museum förordar alt 2 vilken skulle innebära att dammkonstruktionen lämnas intakt och till viss del fortfarande har kvar en dämmande funktion. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
1B Virbo	Biotopvård	I området finns spår efter stensatta kanter och stenskoningar. Söder om ån finns också rester efter en äldre trädgårdsanläggning.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
1C	Biotopvård	Rester efter en hålldam. De stenfundament som finns kvar idag är i gott skick. En förmodad syllstenrad på den norra åstranden markerar platsen för en äldre huskonstruktion.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
1D	Biotopvård	I området är ån bitvis kraftigt rensad. På den södra sidan av ån finns lämningar efter mindre kvarnmiljöer. Norr om åsträckningen skär ett grävt dike med oklar funktion genom en förhöjning.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 6. Virån, åtgärdsområde 1.

Åtgärdsområde 2

Åtgärdsområdet sträcker sig från bron över Virån, vid vägskälet Virbo-Dragskår, upp till Snuggeströmmen. Vid bron (lokal 2A) finns ett stort antal lämningar i form av husgrunder, dammvallar och en intagsränna. På lokalen återfinns även RAÄ 170:1, vilken utgörs av plats med tradition. Bron utgör gränsen mellan Misterhults och Döderhults sn. Enligt traditionen skulle en döderhultare och en misterhultare ha grälat varpå misterhultaren blev ihjälslagen. Döderhultsborna blev då ålagda att hålla bron. Enligt åtgärdsförslaget ingår det schaktnings-

arbeten. Kalmar läns museum anser att man i första hand bör finna lösningar som inte påverkar lämningarna om detta inte är möjligt bör Lämningarna på platsen utredas beträffande ålder och funktion.

Längs stora delar av sträckan upp till Snuggeström rinner Virån genom skogsmark. Ställvis är ån rensad och rensmaterialet uppkastat längs kanterna. Vid lokal 2C, 2E och 2F är kanterna delvis kallmurade eller fint upplagd. Vid lokal 2C föreslås att delar av sträckan bibehålls i rensat skick som en referenssträcka.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
2AVH 2	Vandringshinder	Kvarnläge med ett stort antal lämningar i form av husgrunder, dammvallar och intagsränna.	Kalmar läns museum anser att andra alternativ än att gräva i de synliga lämningarna är att föredra. Lämningarna på platsen bör utredas beträffande ålder och funktion.
2B	Biotopvård	En rensad åsträcka med rensmaterial uppkastat längs kanterna. I övrigt inga kulturhistoriska lämningar.	Fotodokumentation.
2C Långefall	Biotopvård	En kraftigt rensad sträcka som är kantad av rensmaterial ofta som en uppkastad kraftig vall. I den övre delen av sträckan är kanterna prydligt stenskodda, i övrigt inga spår efter några kulturhistoriska lämningar.	I den övre delen av sträckan bör ett parti lämnas som ett referensområde som tydligt visar syftet med den äldre årensningen. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
2D Hästevad	Biotopvård	Rensad sträcka, i övrigt inga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärder
2E Gröne ström		En kraftigt rensad sträcka som ställvis har en kallmurad kant. Rensmaterialet återfinns som en uppkastad vall längs med åstranden.	För att minimera skadorna på kanterna bör stenmaterialet hämtas från annan plats och känsliga partier markeras.
2F Snuggeströmmen		Rensad sträcka. På ömse sidor av ån återfinns rensstenen ställvis fint upplagd och bör lämnas orörd.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 7. Virån, åtgärdsområde 2.

Åtgärdsområde 3

Åtgärdsområdet sträcker sig från Kvarntorpet upp till Virkvarn. Vid kvarntorpet finns ett flertal lämningar efter husgrunder. De fiskvårdande åtgärderna är tänkta att genomföras uppströms bron. Här återfinns ett par stenrevlar ut i forsen som bedöms ha ingått i en äldre konstruktion. Åtgärder som reducerar de synliga ingrepp i den fysiska miljön bör övervägas.

Vid Virkvarn (lokal 3C) återfinns rester efter en delvis raserad dammanläggning, vilken riskerar att rasa ytterligare. Lämningarna utgör rester efter en mindre kraftanläggning. I området vid Virkvarn enligt uppgift fynd av tre pilspetsar framkommit i eller strax bredvid Virån. I samband med en breddning av bron (E22) tillvaratogs en enkel skafthålsyxia i Virån.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
3A Kvarntorpet	Vandringshinder	I området finns spår efter kvarnlämningar och husgrunder.	Alternativa åtgärder som reducerar de synliga ingrepp i den fysiska miljön bör övervägas. Om åtgärden genomförs behövs en fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
3B Kvarntorpet	Biotopvård	Inga synliga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärder
3C Virkvarn	Vandringshinder	Rester efter en dammanläggning, delvis av betong. Lämningen är delvis raserad och riskerar att rasa ytterligare.	Den halv raserade dammanläggningen kan plockas bort. Vid en uppstädning av området bör det göras i samråd med antikvarisk expertis på plats.
3D Virkvarn	Biotopvård	Längs kanterna finns ställvis kallmurade kanter som bör undvikas.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 8. Virån, åtgärdsområde 3.

Fig 4. Stensjösåg, åtgärdsområde 4 i Virån.

Åtgärdsområde 4

I området finns lämningar efter sentida industri- och bebyggelseämningar. I anslutning till lokal 4A återfinns tre husgrunder efter sentida torp (RAÄ 202:1). Under perioden ca 1835 – 1900 låg Stensjöfors tegelbruk i området. Väster om lokal 4A noterades rikligt med vildsvins-skador med krossat tegel i ytan. Strax norr om lokalen återfinns rester efter en lerblandningsmaskin (RAÄ 223:1). Nere vid ån noterades en stenskodd kant. Vid lokal 4B finns rester efter en äldre stenbyggnad enligt tradition rör det sig

om ett äldre bryggeri (RAÄ 1156:1).

Vid lokal 4D finns en äldre sågkvarn som utgör ett vandringshinder. Den vattendrivna sågen är delvis i dåligt skick men utgör ett pedagogiskt exempel på hur man utnyttjat vattenkraften i historisk tid. Kalmar läns museum förordar att lämningen bibehålls intakt och att man finner en alternativ lösning. De åtgärder man genomföra i anslutning till sågkvarnen bör vara lätta att återställa vid en eventuell framtida restaurering.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
4A Stensjöfors	Biotopvård	I området finns lämningar efter Stensjöfors tegelbruk Vid den södra åstranden finns lämningar efter en stenskoning.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
4B	Biotopvård	Vid den norra åstranden finns lämningar efter ett äldre bränneri.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
4C	Biotopvård	Rensad, i övrigt inga spår efter några kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärder
4D Stensjösåg	Vandringshinder	Den vattendrivna sågen är visserligen delvis i dåligt skick men utgör ett pedagogiskt exempel på hur man utnyttjat vattenkraften i historisk tid.	Kalmar läns museum förordar att lämningen bibehålls intakt och att man istället finner en alternativ lösning som minimerar ingreppet.

Tabell 9. Virån, åtgärdsområde 4.

Åtgärdsområde 5

Åtgärdsområdet ligger i anslutning till den oskiftade klungbyn Stensjöby. Området med sin resturerade småskaliga odling utgör en känslig kulturhistorisk miljö och har höga kulturvärden. Vid Kvarnströmmen har funnits lämningar efter två kvarnar. Varav den ena togs bort på 1920-talet. Kvarnlämningen ligger på norra sidan av en liten tarm av Virån, husgrunden är ca 8 x 3,5 m (RAÄ 214:1). Vid inventeringen kunde inga spår efter en tidigare

skvaltkvarn noteras. De planerade åtgärderna bör inte inkräkta på kvarnmiljöerna. Kommer det att ske markingrepp i samband med åtgärden förordar Kalmar läns museum att en särskild arkeologisk utredning genomförs.

Den röjningssten som finns i området bör inte användas i samband med åtgärderna. De kulturhistoriska lämningarna i och runt Stensjöby visar på olika aspekter och arbeten som var en viktig del i det äldre bonde samhället.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
5A Stensjö	Biotopvård	Strömnackarna rensade. Vid en restaurering bör inte stenmaterialet plockas från ängsmarken utan plockas från annat håll.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
5B Kvarnströmmen	Biotopvård	Det är viktigt att åtgärderna inte berör eller skadar lämningarna i området. De lekområden som anläggs	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
5C Kvarnströmmen	Biotopvård	Det är viktigt att åtgärderna inte berör eller skadar lämningarna i området.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 10. Virån, åtgärdsområde 5.

Åtgärdsområde 6

Åtgärdsområdet ligger i anslutning till en äldre torpbebyggelse (RAÄ 1179). I slutningen ner mot ån finns lämningar efter en äldre jordkällare. I Riksantikvarieämbetets fornminnesregister finns också uppgifter om en kvarn på

platsen (RAÄ 224). Idag finns inga synliga kvarnlämningar på platsen. Om arbetet kommer att ske från den norra åstranden är det viktigt att lämningarna efter den äldre torpbebyggelsen skyddas från skador.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
6A Kvarnbacken	Vandringshinder	I Riksantikvarieämbetets fornminnesregister finns det uppgifter om en kvarn på platsen (RAÄ 224). Idag finns inga synliga kvarnlämningar på platsen. Området är tillgängligt från den norra åstranden. Här finns lämningar efter en äldre torpbebyggelse (RAÄ 1179).	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
6B Djupsjöns utlopp	Biotopvård	Rensat sträcka, i övrigt inga antikvariska lämningar.	Inga åtgärder

Tabell 11. Virån, åtgärdsområde 6.

Fig 5. Kvarneströmmen, lokal 8A, åtgärdsområde Grönskog - Jugnerholmarna.

Emån

Åtgärdsområde: Emsfors till Karlshamn

Åtgärdsområdet ligger strax uppströms Ems bruk. Vid inventeringen kunde inga kulturhistoriska lämningar noteras.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Villan Emsfors	Biotopvård	Inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Inga åtgärdsförslag
2A Kvillen Vängeström	Fiskvägbiotopvård	Inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Inga åtgärdsförslag

Tabell 12. Emån, åtgärdsområde Emsfors - Karlshamn.

Åtgärdsområde: Grönskog

Stora delar av åtgärdsområdet ligger i skogs-
mark. I en del områden finns hagmark med
grovstammiga träd. I anslutning till området
finns stora fuktiga våtmarksängar vilka ut-
nyttjats för slätter. Vid lokal 2A återfinns RAÄ

90:1, vilken utgörs av en stenröjd yta med ter-
rasseringar och odlingsrösen. Vid arbeten i
området förordar Kalmar läns museum en sär-
skild arkeologisk utredning.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Kyrkekvillen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning annars inga synliga kulturhistoriska lämningar	Ingen åtgärd
1B Kyrkekvillen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning inga andra synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
1C Kyrkekvillen	Biotopvård	Inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
1D Kyrkekvillen	biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
1E Kyrkekvillen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
2A Knutskulla- kvillen	Biotopvård	På den södra sidan om ån återfinns fornlämningen RAÄ 90:1. Fornlämningen består av en stenröjd yta med terrasseringar och odlingsrösen. Strax nedströms bron på södra sidan finns en stenskoning/terrassering i anslutning till ån. Ute i ån finns tre tydliga uppkastade revlar.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. För att undvika markskador bör fornlämningsområdet undviks. Stenrevlarna i ån bör lämnas orörda. Om fornlämningen rekommenderas en särskild arkeologisk undersökning.
3A Storån		Betesmark på den östra sidan. Inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
3B Storån		Betesmark på den östra sidan. Utöver spår efter kraftig årensning finns det inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
3C Storån		Inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
3D Storån	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
4A Stora Lanekvillen	Biotopvård	Utöver spår efter kraftig årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
5A Laxfiskekvil- len	Biotopvård	Utöver spår efter kraftig årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Ingen åtgärd
6A Boholme- kvillen	Biotopvård	I området finns rikligt med odlingslämningar. Dock noterades inga synliga kulturhistoriska lämningar inom de områden där lekstenen är tänkt att spridas.	Ingen åtgärd

Tabell 13. Emån, åtgärdsområde Grönskog.

Åtgärdsområde: Grönskog till Jugnerholmarna

Huvuddelen av åtgärdsområdet rinner ge-

nom skogsmark. I de övre delarna finns en betesmark med ett inslag av odlingsrösen.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Kumlemarströmmen	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
2A Sätesström	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
3A Kullsbergsholmarna	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
4A Klumpekvarnströmmen	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
4B Klumpekvarnströmmen	Biotopvård	På plasten finns troliga lämningar efter ett äldre kvarnläge. I samband med åtgärderna bör sten plockas fram annat håll och den rensade stenen ligga kvar orörd	Kvarnläget undviks. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
5A Gäsölehagen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning inga synliga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
6A Vällingströmmen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning inga synliga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
7A Lilleström	Biotopvård	Inga kulturhistoriska lämningar.	Inga åtgärdsförslag
8A Kvarneströmmen	Biotopvård	Äldre odlingslandskap med äldre odlingsytor. Åtgärden bör genomföras skonsamt så att inte befintliga odlingsrösen skadas.	Inga åtgärdsförslag

Tabell 14. Emån, åtgärdsområde Grönskog - Jugnerholmarna.

Fig 6. Gäsölehagen, åtgärdsområde Grönskog – Jugnerholmarna, Emån i Fliseryd.

Fig 7. Avmätningsskarta 1743, åtgärdsområde Jungnerholmarna, Emån, lokal 3C-E.

Åtgärdsområde: Jungnerholmarna

Vid Jungnerholmarna finns en komplex kulturhistorisk miljö med ett flertal lämningar. Inför fortsatta arbeten i området bör det göras en översyn av de kulturhistoriska lämningarna i området och dess eventuella status som forn lämningar bör utvärderas.

I området har stor energi lagts på årensning och högarna med röjningssten är betydande. Röjningsstenen visar på att arbetet varit av stor ekonomisk betydelse och bör därför inte röras i samband med åtgärdernas genomförande.

Delar av området finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. I området fanns mellan 1741 och 1890 ett av kronans sex krutbruk. En översiktlig kontroll i det historiska kartmaterialet visar att lämningar associerade med krutbruket ligger spridda i området. Kartmaterialet visar också på fasta fiskeanordningar (se fig 6). Vid lokal 2A och 2B kommer de föreslagna åtgärderna att tangera utbred-

ningen av RAÄ 161:1. De föreslagna biotopvårdande åtgärderna kommer att genomföras från den norra åstranden varför de registrerade lämningarna inte kommer att beröras. Om det sker förändringar i arbetets genomförande som gör att man berör fornlämningsområdet förordar Kalmar läns museum att en särskild arkeologisk utredning genomförs

Vid Jungnerholmarna fanns från början 1900-taler fram till 1974 ett industri för tillverkning av kadmium-nickel batterier och återvinning av blybatterier. Hanteringen hade en stor negativ inverkan på miljön och området sanerades på gifter under 1990-talet. I området finns ett flertal lämningar efter den nu nermonterade Jungnerfabriken.

Vid åtgärdslokalerna 3B, 3C och 3D återfinns ett flertal lämningar. I det äldre kartmaterialet kan man se rester efter äldre kvarlägen och stenkonstruktioner ute i själva åfåran. Kalmar

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Kvill Cylinderholmen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
1B Kvill Cylinderholmen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
2A Mejerikvillen	Biotopvård	Bitvis kraftigt rensad sträcka. Inom området ligger lämningar efter ett äldre mejeri, RAÅ 153:1. I området finns även fundament och vall kvar efter en äldre järnvägsbro.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterial hämtas från annan plats.
2B Mejerikvillen	Biotopvård	Visar spår efter kraftig stenrensning och sprängning. Det befintliga stenmaterialet bör inte röras utan lämnas på plats. Om arbetet kommer att beröra fornlämningsområdet förordar kalmar läns museum en särskild arkeologisk utredning	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterial hämtas från annan plats.
2C Mejerikvillen	Biotopvård	Visar spår efter kraftig stenrensning. Det befintliga stenmaterialet bör inte röras utan lämnas på plats. Om arbetet kommer att beröra fornlämningsområdet förordar kalmar läns museum en särskild arkeologisk utredning.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält. Stenmaterial hämtas från annan plats.
2D Mejerikvillen	Biotopvård	Ett mycket känsligt område med fler kulturhistoriska miljöer. Ett flertal av kanterna är kallmurade. Antikvariskt känsliga partier bör markeras inför åtgärdens genomförande.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
2E Mejerikvillen	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
3A huvudfåran	Biotopvård	Den gamla valvbron återfinns som RAÅ 85:1 i riksantikvarieämbetes register. Strax uppströms valvbron kan vid lågvatten skönjas stenfundament efter en äldre brokonstruktion RAÅ 151:1.	De två fornlämningarna gör att den föreslagna biotopvårdande åtgärden är olämplig, ett skyddsområde bör sättas.
3B huvudfåran	Biotopvård	Sträckan kraftigt röjd på sten. I det historiska kartmaterialet finns ett par äldre kvarnlågen markerade, nedre krutkvarnen och svavelkvarnen.	En komplex kulturhistorisk miljö med kvarnar dammanläggningar och fasta fisken. Det bör genomföras en fördjupad analys i området för att minimera skador på de kulturhistoriska värdena.
3C huvudfåran	Biotopvård	Sträckan kraftigt röjd på sten, vilken återfinns på den norra stranden av huvudfåran. På den norra stranden återfinns även rester efter en äldre källargrund/jordkällare. Den långsmala stenrevel som återfinns ute i huvudfåran utgör en damm konstruktion efter den övre krutkvarnen. Som framgår av fig 7 visar det historiska kartmaterialet på en rad olika lämningar i området.	En komplex kulturhistorisk miljö med kvarnar dammanläggningar och fasta fisken. Det bör genomföras en fördjupad analys i området för att minimera skador på de kulturhistoriska värdena.
3D huvudfåran	Biotopvård	Åtgärden bedöms som genomförbar utan att den kulturhistoriska miljön förändras i det äldre kartmaterialet visas på fasta mjärder för fiskfångst, vilka inte är synliga i dagläget.	En komplex kulturhistorisk miljö med kvarnar dammanläggningar och fasta fisken. Det bör genomföras en fördjupad analys i området för att minimera skador på de kulturhistoriska värdena.
3E huvudfåran	Fiskväg	Inga synpunkter på åtgärden.	Ingen åtgärd.
3F huvudfåran	Biotopvård	Området uppvisar spår efter årensning. Åtgärden bedöms som genomförbar utan att den kulturhistoriska miljön förändras.	Ingen åtgärd.
4A kvill Kvarnholmen	Säkra flöde	Inga synpunkter på åtgärden.	Ingen åtgärd.

Tabell 15. Emån, åtgärdsområde Jugnerholmarna.

Fig 8. Modern damm i Finsjö, åtgärdsområde Finsjön övre och nedre i Emån.

läns museum anser att arbete i området bör föregås av en särskild arkeologisk utredning som ligger till grund för eventuella ingrepp i området

I åtgärdsområdet ingår också den gamla valvbron, lokal 3A (RAÄ 85:1). Strax uppströms valvbron kan man vid lågvatten skönjas stenfundament efter en äldre brokonstruktion (RAÄ 151:1). I området finns också en äldre mejeribygnad (RAÄ 153:1).

Åtgärdsområde: Finsjö

I anslutning till åtgärdsområdet finns moderna dammanläggningar och kraftverk som är i bruk. Vid inventeringen noterades inga äldre kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet. Aktsamhet bör visas gentemot ett äldre brofäste.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Torrfåran Finsjö nedre	Biotopvård	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet.	Inga åtgärdsförslag
1B Torrfåran Finsjö nedre	minimitappning	Inga synpunkter på åtgärden.	Inga åtgärdsförslag
1C Torrfåran Finsjö nedre	Fiskväg	Inga synpunkter på åtgärden.	Inga åtgärdsförslag
2A Torrfåran Finsjö övre	Fiskväg	Utöver spår efter årensning finns inga synliga kulturhistoriska lämningar inom åtgärdsområdet. Aktsamhet bör visas gentemot det gamla brofästet.	Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 16. Emån, åtgärdsområde Finsjö

Åtgärdsområde: Högsrum-Busseström

I anslutning till den södra åstranden finns två registrerade fornminnen en torplämning (RAÄ 215:1) och en väghållningssten (RAÄ 242:1). Även den äldre delvis raserade stenvalvsbron vid Högsrum finns med i fornminnesregistret (RAÄ 70:1). I en avmätning från 1746 finns ett

kvarnläge inritat på den södra åstranden, strax nedanför stenvalvsbron. På den norra åstranden finns en grundläggning efter mer sentida kvarn. Vid Busseström finns spår efter en äldre kvarnlämning i form av grundstenar och en hjulgrav.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
1A Högsrum	Biotopvård	I anslutning till den södra åstranden finns två registrerade fornminnen RAÄ 215:1 och 242:1. Även en stenvalvsbro som finns vid Högsrum finns med i fornminnesregistret.	Om helikopter används inget åtgärdsförslag. Använder man sig av maskin krävs antikvarisk medverkan i fält.
2A Busseström	Biotopvård	Kraftigt rensad sträcka, där rens- och sprängsten ligger uppslängd i en kraftig vall. Vi kvillen på den norra sidan av den nedre forsen finns en grundläggning, troligen efter en äldre kvarn.	Området vid kvarnen undviks. Fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 17. Emån, åtgärdsområde Högsrum - Busseström.

Åtgärdsområde: Åsebo

Vid Åsebo finns en registrerad kulturhistorisk lämning (RAÄ 142:1) som enligt uppgift i FMIS är anlagd inför ett planerat tröskverk.

Stora mängder uppgrävt material ligger uppkastat längs kanalens kanter. Kanalen förefaller vara en helt och hållet konstruerad miljö.

Lokalnamn	Åtgärdstyp	Kulturhistorisk kommentar	Kulturhistoriskt åtgärdsförslag
3A Åseboforsarna		Åtgärden kan genomföras utan påverkan på kulturmiljön.	Inga åtgärder
4a Kvarnkanalen Åsebo	Biotopvård	En grävd kanal, kallmurade kanter och två stenfundament, RAÄ 142:1. Vid inloppet en kraftig stenskoning.	Eftersom det är en helt konstruerad miljö bör de fiskvårdande insatserna undvikas. Om åtgärden genomförs behövs fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.
4B Kvarnkanalen Åsebo	Fiskväg	Vid besök på platsen 2010.09.30 var vattenflödet högt och inga trästättor kunde observeras.	Eftersom det är en helt konstruerad miljö bör de fiskvårdande insatserna undvikas. Om åtgärden genomförs behövs fotodokumentation samt antikvarisk medverkan i fält.

Tabell 18. Emån, åtgärdsområde Åsebo.

Råd och åtgärdsförslag

Råmaterialtäkt och tillgänglighet

I samband med de föreslagna biotopvårdande åtgärderna råder i vissa fall en viss osäkerhet om de föreslagna åtgärderna innebär att det kommer att ske ingrepp i form av råmaterialtäkt samt arbeten för tillfälliga vägar och infarter. Då det inte specifikt redogörs för detta i de olika åtgärdsförslagen har dess påverkan inte kunnat bedömas. Detta innebär att det kan tillkomma områden som bör bli föremål för en antikvarisk bedömning.

Fotodokumentation

De flesta av de biotopvårdande insatserna påverkar de kulturhistoriska värdena på ett eller annat sätt. På ett flertal platser har den äldre årensningen inneburit att åsträckningen blivit i det närmaste kanaliserad. Detta intryck kommer ställvis att delvis förloras då större stenar och block läggs tillbaka. Förändringen blir som störst om man använder och avlägsnar det äldre rensmaterialet från kanterna. Som en kompromiss har det därför på ett flertal platser föreslagits att stenmaterialet bör hämtas från annan plats och att det stenröjda materialet lämnas intakt. Kalmar läns museum föreslår att fotodokumentation blir ett viktigt hjälpmedel för att dokumentera förändringar i miljön.

Utmärkning och antikvarisk medverkan i fält

I ett flertal fall finns det områden och delar av sträckorna som utgör mer känsliga miljöer, t ex stenskoningar, kallmurade kanter odyl. Kalmar läns museum har därför föreslagit att man på dessa sträckor markerar känsliga miljöer genom att snitsla dessa inför åtgärdernas genomförande. För att undvika eventuella missförstånd bör snitslingen genomföras i en gemensam dialog på plats.

Särskild arkeologisk utredning

I en del fall kommer de tänkta bitopvårdande åtgärderna att påverka de kulturhistoriska lämningarna eller kulturhistoriska värdefulla miljöer i en sådan omfattning att de konsekvenser detta innebär måste analyseras mer ingående. Som exempel vill man på ett flertal platser genomföra förändringar i äldre kvarn- och industrimiljöer. Där åtgärderna är tänkta att genomföras inom känsliga kulturhistoriska miljöer bör ingreppen föregås av en mer noggrann utvärdering.

Referenser

Lamke, lotta. 2008. Oskarshamns kommuns industriarv. Industriarvsprojektet, rapport nov 2008. Kalmar läns museum.

Arkivmaterial i Kalmar läns museums topografiska arkiv.

Skannade historiska kartor på arkivsök, Lantmäteriet.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 511-07503-09
Kalmar läns museums dnr: 33-542-09
Projektnummer KLM: 10/01
Uppdragsgivare: Emåförbundet, BoX 237, 574 23 Vetlanda
Landskap: Småland
Kommun: Mönsterås, Oskarshamn, Västervik
Fältarbetstid: september – oktober 2010
Antal arbetsdagar: 7 fältdagar
Personal: Kenneth Alexandersson
Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se